

Den skrivande torparflickan

Av Henry Holm

Torparflickan från Hörby, som i början på 1900-talet väckte något av en litterär sensation – så kan man kortfattat beskriva Christina Nilsson, en i vår tid anonym författarinna, som under sin verksamma period tillförsäkrade sig en obestridd plats i den skånska vitterheten.

I dag får man sannolikt söka sig ned i bibliotekens förråd av utgallrade böcker för att finna något av Christina Nilssons produktion. Dit förpassas verk, som inte längre lockar dagens låntagare, ett öde som även långt mer kända författare råkar ut för allteftersom tiden går och litteraturen förändras.

När Christina Nilssons förstlingsverk anmäldes i pressen antyddes att hon i ämnesval och realism företedde vissa likheter – utan all jämförelse i övrigt – med en annan vida mer berömd författarinna från Hörby, Victoria Benedictsson.

I vilken mån den uppmärksammade debutanten var påverkad av den litterära postmästarfruns kvinnoosyn blev inte analyserad av kritikerna, som i stället nöjde sig med att framhålla Christina Nilssons säkra iakttagelseförmåga och personskildring av hennes romanfigurer.

Christina Nilssons föräldrar var torparfolk under Osbyholms gods vid Hörby. Föräldrarna var Nils Svensson och Kersti Persdotter. Paret fick tio barn i sitt äktenskap, av vilka Christina var yngst, född 1876. År 1911 gifte hon sig med skomakaren Hjalmar Valentin Nilsson i Hurva och där hon kom att tillbringa större delen av sitt liv.

Talangfull

Redan som ung flicka hade Christina visat sig talangfull, när det gällde att skriva små berättelser, och när hon slutat skolan, började hon skicka bidrag till olika tidningar, som publicerade en del av hennes alster. Hon skrev folklivsskildringar i tidens anda och vann många läsare.

Framgången gav torparflickan blodad tand, och hon fortsatte att skriva sina berättelser, när hon gjort undan dagens krävande sysslor.

Det verkliga genombrottet kom 1906, när hon fick en liten bok, *Två kvinnor*, antagen av Bonniers förlag. Romanen gavs ut i flera upplagor, från den tredje i en särskild billighetsserie, ”Bonniers 25-öresböcker”.

”Med berömdvärd raskhet och med kraftig realism sätter oss författarinnan redan på de första sidorna in i den miljö, i vilken så gott som hela romanens handling kommer att äga rum, och sedan, undvikande onödigt slöseri med ord, låter hon i koncentrerad framställningsform händelserna följa på varandra. --- Författarinnan förlämnar boken en trovärdig stämning av en verklig allmogerman.”

Så skrev en av de många positiva kritikerna om *Två kvinnor*. Den boken var emellertid inte Christina Nilssons debut på den litterära scenen. Samma år hade hon på A B Carlins bokhandelsförlag i Eslöv publicerat ”Från Skånebygder”, en samling folklivsnoveller, där speciellt berättelsen ”Stordåd” uppmärksammades.

”Kulturskildringar”

En kritiker skrev: ”Där visar hon sin stora kännedom om den skånska landsbygdens folk. Hon har levt deras liv hon skildrar, hon har känt vad allmogen känner i sitt slit och släp från arla morgon till sena kvällen. Just av sådana små särdrag får hennes skildring sin prägel. Hennes berättelser har också därigenom blivit verkliga kulturskildringar.”

Två kvinnor, som dock måste räknas som hennes mest bekanta och omskrivna bok, är en genuin folklivsskildring, en dramatisk berättelse om hittebarnet Cordia, som växer upp på en ensligt

Christina Nilsson, torparflickan från Hörby, som förtroget skildrade bl a skånskt allmogeliv vid sekelskiftet.

belägen gård, och hennes förhållande till sin omgivning. Där återfinns många pregnant tecknade personer, t ex kyrkovårdens Gunnar, som så småningom blir Cordias make. Mot slutet av romanen trasslar det till sig ordentligt, när Cordia står ensam och övergiven, men det blir happy end genom att dottern Else säger nej till en friare för att istället fara hem till den ensamma modern och hjälpa henne till ett nytt liv.

Det är patetiskt så det räcker till i stora delar av berättelsen, och för en nutida läsare torde behållningen ligga i den levande skildringen av årets gång och tillvaron på en fattig gård i sekelskiftets Sverige. Christina Nilsson hade ju själv vuxit upp i den miljön och kände den från grunden.

Av sin samtid benämndes Christina Nilsson tjänsteflickan eller torparflickan som blev författarinna, och denna etikett satt kvar långt efter debutverket.

Under de närmast följande åren skrev hon ytterligare böcker, bl a "I skärselden" en fortsättning på Två kvinnor, beskriven som ett vittnesbörd om högmod och skenhelighet i ett litet landsortssamhälle, vidare "I yttersta mörkret" samt "Osynliga krafter" och "Sven Green".

Vändpunkt

Punkt för denna produktiva period satte hon 1912 med "Livets hemlighet", som kom ut på Åhlén & Åkerlunds förlag. Det var en äktenskapsroman med psykologiska förtecken och religiösa inslag och boken kom att markera en vändpunkt i Christina Nilssons författarskap.

Hon kom nu alltmer att syssla med religiösa problem, och när hon efter femton års tystnad återkom var det med böcker av helt annat slag än de hon tidigare publicerat.

"I morgonstjärnans ljus" och "Livets seger" utgör på sitt sätt slutvinjetten på Christina Nilssons författarskap, som haft sin inspiration i den miljö hon vuxit upp. Hennes sista böcker blev också folklivsskildringar, men med en kristen grundton, och där man enligt kritikerna tydligt kunde skönja författarinnans sökande efter "den sanna verkligheten".

Christina Nilsson gick bort 1962 i en ålder av 86 år. Flera av paret Nilssons barn är fortfarande i livet, bland dem de mycket välkända schackspelare systrarna Disa och Renée, som förblivit Hurva trogna.